

Min bakgrund

Jag har så långt tillbaka jag kan minnas varit nästan lidelsefullt intresserad av att utforska och inte minst utöva praktiskt bonderi med något underförstått motiv av att sådan verksamhet alltid skulle vara nödvändig. På senare tid har jag funnit ut att intresset måste ha varit ärftligt och vanligt med höga kunskapsnivåer i flera generationer bakåt på både mors och fars sida, vilket även på sistone fångat mej i historiestudier om närmare tusen år gamla händelseförlopp på den plats där jag föddes och har verkat större delen av mitt liv.

Jag gillade och kom betygmässigt väl överens med skolarbetet, där skola på dan och läxläsning sent på kvällen varvades med arbete på eftermiddagar och under alla skolledigheter på vårt lilla hemman vars utveckling egentligen aldrig kom igång efter kriget pga pappas alltför tidiga bortgång.

20 år efter småskolestart var jag utexaminerad för mitt första lönearbete som labassistent 1969 på hydrotekniken vid SLU, där jag jobbade och räknade på utlagningsförsök och salmonellaspridning med bl a rötslam. Jag hade då läst in en bred uppsättning betyg i bl a markvetenskap, odling, teknik och driftsekonomi, träffat och gift mig med Lena som anlände till Ultuna ett par år efter mig, och vi fick vårt första barn Anders på Kronåsen samma år.

Lena kompletterade familjeresurserna med djup husdjurskunskap, och ett välutbildat räknehuvud som jag saknat trots mina goda mattebetyg. Hennes examen sinkades något pga barnsörden, så jag hann även klämma in en gymnasieläraryrke i min meritsamling, innan jag sökte och fick ett femårigt försöksledarjobb på SLUs försöksstation Röbbäcksdalen i Umeå, dit vi drog 1970.

Här skulle jag arbeta med ett tämligen fritt upplagt fältmässigt utvecklingsprojekt för främjande av norrländskt fårskötsel företagande – en näring som på den tiden hade en nästan hobbymässig status i det lantbrukssverige som då befann sig i efterdyningar av den stora strukturrationaliserings- och urbaniseringsvågen som startade efter andra världskrigets slut.

Projektet fick en väldig bredd som spände över avel, anläggningar, arbetsstudier och ekonomistudier och passade helt min smak för praktiskt arbete och teknisk utveckling.

Lena fick jobb som räkneassistent åt husdjursförsöksledaren och jobbade ju även på fårprojektet med något mindre avbrott när nästa son Johan föddes på Umeås bb.

1976 var Umeäventyret avslutat och redovisat.

Vi hade redan 1970 börjat förbereda en framtida hemflytt till sterbhuset efter pappa i Bringåsen, Östersund, och nu fick jag ett ledigt ekonomilärarygg (utan krav på kontorstidnärvaro) på lantbruksskolan Torsta i närheten som lämplig språngbräda för att finansiera en seriös bondestart tillsammans med Lenas redovisarjobb från hemmet som taxeringsgranskare.

Det låter kanske pretentiöst att säga att vi byggt från scratch, men erfarenheterna och historien har så småningom visat mej att dom flesta av våra nu aktiva bondekolleger i området gjort på liknande sätt, likaså byggde och odlade min morfar och morfarsfar med början från 1855, och under drygt femtio år framåt upp hela den intilliggande huvudfastigheten från en liten torplåda.

I vårt fall startade vi med att dela av mangårdbyggnaden till min bror som flyttat hem till annat jobb tidigare än mej, och vi startade då själva med 7 ha egen åker, 140 ha skog och helt utan några användbara byggnader.

Vi hade under Umeeperioden börjat bygga upp en växande fårbesättning i intilliggande arrendelagård och startade nu 1976 med att bygga ny bostad. Sen fortsatte vi med att bygga ny ändamålsenlig ekonomibyggnad (lärt mig från Umeåtiden), vi kunde arrendera och köpa mera åker, jag nyodlade själv närmare 20 hektar och på 90-talet byggde vi även maskinhall och nötstall för dom dikor som av politiskt reglerade skäl på den tiden behövde tillkomma i verksamheten. Vi hann även testa med några grisningar och hade en liten besättning traditionella hushållsgetter och hushållshöns under rätt många år.

En av mina utbildningslinjer motsvarade det sena 1900-talets länsstyrelsebefattningar som rådgivare för lantbrukets maskiner och byggnader, vilket hjälpte oss hålla en ganska komplett och ekonomiskt funktionell och väldimensionerad maskinpark under alla år.

Mitt fasta lärarygg på Torsta varade bara några år, men övergick sedan till att Lena och jag under ett antal år frilansade för en av dom första 10-veckors fårkurserna i landet som byggde på det utvecklingsarbete vi deltagit i från Umeå. Vi har också båda varit starkt engagerade i olika

föreningsrörelser och Lena dessutom i Östersunds kommunpolitik så vi har haft stora kontaktytor mot både lantbruksnäringen och mot samhället i stort. Och så droppade vi 1979 vårt tredje barn Anna på Östersunds bb mitt i lammningar, lärarjobb och byggnationer. Kort sagt så konstaterade vi att modern lammproduktion i Sverige kunde fungera ungefär som vi förväntat.

Vid utgången av 2008 uppnådde även Lena den magiska folkpensionsåldern (jag hade då gått ett par år över tiden), vi hade formellt varit bönder på heltid i 32 år, dessförinnan hade jag varit ansvarig i 15 år för sterbhuset efter pappa. Vi visste sedan länge att våra barn hade andra intressen på andra orter, och därför avvecklade vi i god ordning och sålde fastigheten till goda grannar i en yngre generation, som behövde utvidga.

Då frigjordes även ett hittills dolt eget kapital (plus vår egen aktivitetstid) som gjorde det möjligt att flytta till ett nytt liv och skaffa en bekväm och charmig (100 årig) arbetarvilla centralt i kungariket Kungsör nära Lenas föräldragård där jag till att börja med kunde få ett visst utlopp för min energi när det kliade i fingrarna. Annars har vi uppvuxen tomt där jag bl a på skoj odlar vindruvor och Lena blommor. Vi bor centralt i landet mellan våra barns familjer i Östersunds stad, Uppsala och Malmö, och följer med stort intresse uppväxt och utveckling hos sju lovande barnbarn. Fö har vi nära till det mesta, bl a fem IKEA att välja mellan! Opera från Metropolitan ser vi i Köping eller Arboga nu och då.

Vi försöker nu sätta sprätt på resten av företagskapitalet genom att tillfredsställa ett tidigare uppdämt resebehov till intressanta platser i hela världen så länge hälsan står oss bi. Och kanske framför allt kan jag ägna mina privata forskarnätter åt att läsa och sammanställa hittills tämligen okända dokument om bioproduktionens historia, parat med mina egna erfarenheter från jordbruket och de nya resorna samt följa den strida strömmen av nya forskningsresultat och dokumentärer i pressmedia och på Kunskapskanalen.

Valda delar av detta torgför jag på min hemsida www.busvebacken.se, där jag framför allt vill rekommendera länken /EmPower med olika följdlänkar för den som kan tänka sig att delta i mina funderingar över orsaker till varför det finns så många motstridiga uppfattningar om hållbara ekonomier, jordbruk, matsedlar, klimathot och demokratiska ojämlikheter.

Jan Nilsson